

S. Sayısı : 10

Türkiye Cümhuriyeti ile Yugoslavya Kırallığı arasında 28 birinci teşrin 1936 tarihinde imza edilmiş olan ikamet mukavelenamesinin tasdikına dair kanun lâiyhası ve Hari- ciye encümei mazbatası (1/644)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/3549

16 - XI - 1936

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Yugoslavya Kırallığı Hükûmeti arasında imza edilmiş olan ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 11 - XI - 1936 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

I. İnönü

Esbabı mucibe lâiyhası

Hükûmeti Cümhuriye ile Yugoslavya Kırallığı Hükûmeti arasında, Ankarada, 28 teşrin-evvel 1936 tarihinde, imzalanan ikamet mukavelesi Türkiye Büyük Millet Meclisinin kabul ve tasdikına arz olundu.

İşbu mukavelename, iki Devlet tebaasının ve şirketlerinin birbirinin ülkesine kabul ve oradaki faaliyetleri şeraitini, mütekabiliyet esasına göre, tanzim etmekte ve Cümhuriyet Hükûmetimizin diğer Devletler ile akteylediği ikamet mukavelelerine benzemektedir.

İki dost ve müttelik memleketi birbirine bağlayan rabtalarla ahenktar olmak üzere karşılıklı münasebetlerini tanzim edecek ve aralarındaki siyasî ve iktisadî bağları arttıracak ve kuvvetlendirecek bir âmil vazifesini görecek olan bu vesika kabul ve tasviblerine arz olunur.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Esas No. 1/644

Karar No. 8

25 - XI - 1936

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile Yugoslavya Kırallığı arasında 28 birinci teşrin 1936 tarihinde imza edilmiş olan ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekilligince hazır-

lanıp Başvekâletin 16 - XI - 1936 tarih ve 6/3549 sayılı tezkeresile Büyük Meclise sunulan ve encümenimize tevdi olunan kanun lâiyhası tetkik ve müzakere edilerek aynen kabul olun-

muştur.

Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye E. R.
Trabzon
Hasan Saka

Bu M. M.
Kastamonu
Ş. İlden

Kâtib
Kastamonu
Ş. İlden

Niğde
Kâmil İrdelp
İstanbul
Salâh Cimcoz
Diayrbekir
Dr. Tali Öngören

Manisa
H. Bayur
Kars
M. Akyüz

Antalya
Dr. C. Tnuca
Kocaeli
Süreyya Yiğid
Tokad
N. Poroy

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Yugoslavya Kırallığı Hükümeti arasında Ankara-da 28 teşrinievvel 1936 tarihinde akid ve imza edilmiş olan ikamet mukavelenamesi kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — İşbu kanun hükümlerinin ic-

rasına İcra Vekilleri memurdur.

11 - XI - 1936

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Suracoğlu	
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmen

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE YUGOSLAVYA KIRALLIĞI ARASINDA AKTEDİ-
LEN İKAMET MUKAVELENAMESİ

Bir taraftan

Türkiye Reisi Cumhuriyeti,

Diğer taraftan

Majeste Yugoslavya Kralı,

Türkiyede Yugoslavya tebaasının ve Yugoslavyada Türkiye yurddaşlarının ikamet şartlarını tanı-
m etmek arzusu ile müteahhis bulduklarından bu hususta bir mukavele aktine karar vermişler ve
muraahhasları olarak :

Türkiye Reisi Cumhuriyeti :

Büyük elçi ve Hariciye bakanlığı Kâtibi unumisi Numan Menemencioglu

ve

Majeste Yugoslavya Kralı :

Yugoslavyanın Fevkalâde muraahhas ve elçisi, Müsyü Branko Lazarevitchi

taayin buyurmuşlardır.

Müşarünileh muraahhaslar muteber ve usulüne muvafık görülen salâhiyetnamelerini teati ettik-
ten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır :

Umumî ahkâm

Madde — 1

İşbu mukavelemenin Âkidlerden birinin tebaasile şirketlerinin ikamet şartlarına müteallik
her hüküm diğerinin tebaasile şirketleri hakkında meri olacak tam bir mütekabiliyet şartı sarihine
tâbidir .

Madde — 2

Âkid Tarafların herbirinin tebaası diğer taraf ülkesinde ikamet hakkını haiz olacak ve binnetice
memlekette cari ahkâmı kanuniye ve nizamata dairesinde, serbestçe gidib gelmeğe ve dolaşmağa
mezun bulunacaklardır.

İkametleri bahsinde en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaası gibi muamele görecekler ve di-
ğer Âkid Taraf ülkesinde ikamet hakları aneak memleketin dahilî ve haricî emniyetine müteallik
sebebler dolayısıyla kanunî bir hüküm neticesinde veyahud zabıtaî ahlâkiye, zabıtaî sıhhiye veya
dilencilik haklarındaki kanun veya nizamlarına tevfikân geri alabilecektir.

Madde — 3

Âkid Taraflardan herbirinin tebaası diğerinin ülkesinde, mevzuatı kanuniyelerile muayyen olan-
lar müstesna olmak üzere, menkul ve gayrimenkul her nevi emvali, en ziyade müsaadeye mazhar
millet tebaasına aid aynı şartlar dairesinde, ve memleketin kavanin ve nizamatına tevfikân, ihraz,
tasarruf ve ferag etmek hakkını haiz olacaklardır. Tebaai mezkûrenin en ziyade müsaadeye maz-
har millet tebaasına aid aynı şartlar dairesinde alım, satım, hibe, devir ve ferag, evlenme, vasiyet
ve vâriset tarikile veya diğer her suretle emvali mezkûre üzerinde serbestçe hakkı tasarrufları
olabilecektir.

Bu tebaa marûzzikir ahvalde, her ne nam ile olursa olsun, tebaai mahalliye için konulmuş ve
konulacak olanlardan başka veya daha yüksek mükellefiyetlere, resimlere veya vergilere tâbi tu-
tulmıyacaklardır.

Madde — 4

Âkid Taraflardan herbirinin tebaası, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaasına aid aynı şartlar dahilinde, diğer taraf ülkesinde, memleketin kavanin ve nizamatina uygun olmak şartile, her türlü sanat ve ticaret icrası ve herhangi bir hırfet ve mesleke sülûk etmek hakkını haiz olacaktır.

Madde — 5

Âkid Taraflardan birinin ülkesinde usulü dairesinde teessüs etmiş olan ticarî, sınaî ve malî şirketler - nakliye ve sigorta şirketleri de dahil olmak üzere - diğer Tarafça tanılacaktır.

İşbu şirketler, teşekküllerine ve ehliyetlerine ve dava ikame ve defetmek haklarına aid hususatta kendi millî kanunları dairesinde muamele göreceklerdir.

İşbu şirketler, diğer Taraf ülkesinde, mevzu ve vazedilecek kanunlar ahkâmına tebaiyet şartile icrayı ticaret ve sanat etmek hususunda en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketlerinin haiz oldukları aynı hukuka malik olacaklardır.

İşbu şirketler, memleket ahkâmı kanuniyesinin tayin ettiği çerçeveye ve usuller dahilinde ticaret ve sanatlarının icrası için muktazi her türlü menkul ve gayrimenkul emvale tasarruf hususunda en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketlerinin haiz oldukları hukuka malik olacaklardır. Şu kadar ki bu tasarruflar mezkûr şirketlerin hedefini teşkil etmeye.

Madde — 6

Âkid Taraflardan birinin tebaası, diğer Taraf ülkesinde hizmeti askeriye müteallik kanunlara tâbi olmayacaklardır. Bunlar, hizmeti askeriye yerine kaim olan bütün hizmet ve mecburiyet ve yahud mükellefiyetten müstesnadırlar.

Madde — 7

Menfaati ammeye müstenid olduğu kanunen mütehakkak bir sebep bulunmadıkça ve tebaai mahalliyeye verilen tazminat kadar tazminat verilmedikçe Âkid Taraflardan birinin tebaasının diğer Tarafın arazisinde emvali istimlak veya muvakkaten olsun bunlar mallarındaki hakkı intifalarından mahrum edilmeyeceklerdir. Evvele ilân edilmedikçe hiç bir istimlak muamelesi yapılmayacaktır.

Madde — 8

Âkidlerden birinin arazisi üzerinde ikamet ve yerleşmek, her türlü ticaret, sınaat, küçük sanat, işletme işini icra veya her nevi faaliyette bulunmak için diğer Taraf tebaası, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaasının tâbi oldukları rüsumdan (vergiler ve gümrük resimleri), aidattan (bu aidat vergilere mümasil veya sair tekâlif mahiyetinde olmak şartile) başkasına veya daha yükseğine tâbi tutulmayacaklardır.

Ecnebi memlekette yerleşmiş olup diğer Taraf arazisinden geçerken her hangi bir işle iştigale koyulan Âkid Taraflardan birinin tebaası, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaasının, meri mahallî kavanini maliye mucibince aynı mahiyet ve ehemmiyetteki meşguliyetler için tâbi oldukları rüsum (vergiler ve gümrük rüsumu) ve aidattan - bunlar diğer mümasil vergi ve tekâlîfe müşabih olmak şartile - gayri ve daha ağır hiç bir resim veya tekâlîfe tâbi tutulmayacaklardır.

Âkid Taraflardan birinin tebaasının diğer Taraf arazisindeki emval, hukuk ve menafi, gerek işbu emvalin ihraz, tasarruf ve intifa, ve gerek bunların ferağ, intikal ve veraset tarikile tasarruf ve intifa hususlarında tebaai mahalliyenin emval, hukuk ve menafine mevzu olanlardan başka veya daha yüksek hiç bir mükellefiyete, rüsumu, yahud bilvasıta veya bilâvasıta vergiye tâbi tutulmayacaklardır.

Âkid Taraflar tebaası sattıkları mallarının esmanını veya mallarını, memlekette cari ahkâmı

kanuniye kaydi altında serbestçe ihrac etmeğe mezun olacaklar ve bundan dolayı eenebi olmaları sebebiyle, mahallî tebaanın tediye edecekleri vergi, harc ve aidattan daha yükseğine tâbi tutulmıyacaklardır.

Madde — 9

Âkid Taraflardan birinin kanunlarına göre teşkil olunub 5 nei maddede derpiş olunan şerait dairesinde diğêr Taraf arazisinde yerleşen veya icrayı faaliyet eden ticarî, sınaî veya malî şirketlerle, sigorta ve nakliye şirketleri; millî şirketlerin tâbi oldukları mümasil vergi ve mükellefiyetlerden gayri bir gûna resim, (vergi ve gümrük rûsumu) ve aidata tâbi tutulmıyacaklardır.

Beşinci maddede derpiş edilen şartlar dairesinde diğêr Taraf arazisinde yerleşen veya icrayı faaliyet eyliyen, Âkid Taraflardan birine mensub banka şubeleri, acentalar ve diğêr firma veya şirketlerin mümessillikleri hakkında da aynı hükümler tatbik olunacaktır. Şurası mukarrerdir ki, işbu teşebbüs ve şirketlerin idare merkezleri diğêr Taraf arazisinde bulunduğu takdirde bunlardan alınacak vergi miktarı; mezkûr şubeler, acentalar ve mümessilliklerin bu memlekete muhtas hakikî sermayeleri veya bunların bu memlekette temin eyledikleri hakikî menafi ve gelirleri üzerinden tayin olunacaktır.

Madde — 10

Âkid Taraflardan birinin Hükûmeti tarafından herhangi mahiyette veya herhangi nam altında olursa olsun vergi muafiyeti ihdas olunursa, bu muafiyet, arazisi üzerinde yerleşmiş olan diğêr Tarafın tebaa veya şirketlerine, en ziyade mazharı müsaade millet tebaası veya şirketleri misillû bahşolunacaktır. Bu hüküm, Devlet tarafından kurulan müessesata veya bir âmme hizmetini deruhde eden imtiyazlı şirketlere bahşedilmiş olan vergi muafiyetinden istifade için bir talep dermeyanına cevaz veremez.

Madde — 11

8 ve 10 neu maddelerde mezkûr bütün mevad hakkında vilâyetler ve mahallî idarelerce Âkid Taraflar tebaalarına tarhedilecek rûsum (Vargiler ve gümrük resimleri) aidat ve buna mümasil vergi ve diğêr tekâlif miktarı, yerli tebaaya yükletilenden başka veya daha yüksek olmayacaktır.

Madde — 12

Âkid Taraflardan biri tarafından, kendi toprağında yerleşmiş veya orada icrayı faaliyet etmekte bulunmuş olan diğêr Taraf tebaaları, harb zarureti yüzünden yapılan ve bütün yabancıardan istenmeyen cebri istikraz veya diğêr istisnaî tarhiyatın hiç biri ile mükellef tutulmayacaktır.

Madde — 13

İşbu mukavele, tasdiknamelerin teatisi tarihinden bir ay sonra meriyete girecek ve müddeti üç sene olacaktır. Bu müddetin mürurundan en az altı ay evvel Âkid Taraflardan biri veya diğêri tarafından mefshihiyeti ihbar edilmez ise feshinin ihbarına değin meriyette kalacak, feshinin ihbarı halinde dahi yine altı ay müddetle hükmü cari olacaktır.

İşbu mukavele tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün mertebe süratle Belgradda teati edilecektir.

Tasdikanılmakal, iki Taraf murahhasları bu mukaveleyi imzalamışlar ve mühürlemişlerdir.

Ankarada 28 teşrinievvel 1936 tarihinde iki nüsha olarak tanzim olunmuştur.

M. Menemencioglu

Branko Lazarevitch